

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ VE AB BANKACILIK SEKTÖRÜ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Gökhan SÜMER*

Geliş Tarihi (Received): 15.07.2016 – Kabul Tarihi (Accepted): 18.07.2016

Öz

Türk Bankacılık Sektörü günümüzde çağdaş bankacılığın gereklerini yerine getiren, güçlü sermaye yapısına sahip, özerk ve etkin düzenleyici ve denetleyici kurum ve üst kurlar gözetiminde, her geçen gün gelişmeye devam etmektedir. Bugün Türk Bankacılık Sektöründe gelişmiş dünya ülkelerinde sunulan tüm bankacılık iş, işlem ve hizmetlerinin tamamı gerçek ve tüzel kişilere sunulmaktadır. Sektördeki finansal büyüklükler her geçen gün artmaktadır. 2013 yılı itibariyle sektör aktif büyüklüğü GSYH'yı geçmiştir. 31.12.2015 tarihi itibariyle Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan 47 banka 12.269 şubesinde toplam 217.504 personel ile hizmet vermektedir. Türk Bankacılık Sektörü 31.12.2015 tarihi itibariyle 2.357.522 milyon TL aktif büyüklüğüne ulaşırken, Türk Bankacılık Sektöründeki toplam mevduat rakamı 1.250.016 milyon TL, kredi tutarı 1.513.969 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. AB ülkeleri ile kıyaslandığında Türk Bankacılık Sektörünün büyüme potansiyelinin çok yüksek olduğu ve bu oranın gayri safi yurt içi hâsılanın artmasıyla beraber daha da yukarılara çıkabileceği görülmektedir. Çalışmada Türk Bankacılık Sektörünün tarihsel gelişimi hakkında bilgi verildikten sonra Türk ve AB bankacılık sektör verilerinin karşılaştırmaları yapılarak Türk Bankacılık Sektörünün yüksek büyüme potansiyeline sahip olduğu çıkarımı yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Banka, Aktif Büyüklüğü, Avrupa Birliği (AB) Bankacılık Sektörü, Türk Bankacılık Sektörü, Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH),

* Dr., Halkbank İskenderun Ticari Şube Müdürü

HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE TURKISH BANKING SECTOR AND BANKING SECTOR IN COMPARISON WITH EU

Abstract

Turkish banking sector today, fulfilling the needs of modern banking, with a strong capital structure, under the supervision of independent and effective regulatory and supervisory bodies and senior rates, continues to progress every day. Today, the entire banking business offered in developed countries in the world in the Turkish banking sector, all of the transactions and services are offered to individuals and legal entities. financial figures in the sector is increasing day by day. As of 2013 asset size of the sector passed the GDP. As of the date of 31.12.2015, Turkish Banking Sector; there are 47 banks working. Turkish banking sector reached 2,357,522 million as assets of the Turkish banking sector's total deposits figure at 1,250,016 million, the loan amount stood at 1,513,969 million. Compared with EU countries, the growth potential of the Turkish Banking Sector is very high and this ratio can even higher with the increase in gross domestic product is seen go up. Domestic and foreign investors take into account the potential growth of the sector in the decision. Also return on equity of the banking sector as well as in all investment decisions is one of the most important criteria. In this working after giving information about the historical journey of Turkish Banking Sector, by the comprising Turkish banking sector data with the EU banking sector datas in terms of equity growth potential will be held extraction of the Turkish Banking Sector.

Key Words: Bank, Size Of Assets, European Union (EU) Banking Sector, Turkish Banking Sector, Gross Domestic Product (GNP)

GİRİŞ

Osmanlı döneminde Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıkları tarafından sarraflık ve bankerlik şeklinde ortaya çıkan bankacılık faaliyetleri Tanzimatın ilanı sonrasında hız kazanmıştır. Cumhuriyetin ilanı sonrası başlayan millileşme akımı ile zaman içerisinde Türk Bankacılık Sektörü gelişmiştir.

Yaşanan ekonomik krizler ve bu krizler akabinde alınan kararlar, kurulan kurum ve kurullar marifeti ile günümüzde Türk Bankacılık Sektörü son derece sağlam ve güvenilir hale gelmiştir. Modern bankacılık anlamında tüm iş ve işlemler Türk bankalarınınca yapılabilir hale gelmiştir.

Günümüz Türk Bankacılık Sistemi mali verileri her geçen gün daha da artmaktadır. Sağlam mali yapısı, ileri teknoloji kullanımı, sunduğu kaliteli ve yaygın hizmet ve ürün çeşidi ve etkin düzenleyici ve denetleyici kurumları, yasaları yanı sıra, Türk Bankacılık Sektörü verileri AB ülkelerine yaklaşıma başlamıştır. Uluslar arası normlar açısından gelişmiş dünya ve AB ülkeleri Bankacılık Sistemi ile yarışır hale gelen Türk Bankacılığı zaman içerisinde mali verilerde de rekabet edecektir.

I) TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

İtalyancada tezgah, sıra, masa anlamına gelen Banko sözcüğünden türeyen bankaların tarihçesi M.Ö. 3500 yıllarına kadar uzanmaktadır. Paranın olmadığı, takas marifetiyle değiş tokuşun yapıldığı trampa ekonomilerinin yapıldığı ilk çağlarda bankacılık benzeri uygulamaların var olduğu bilinmektedir. (Çivi, 1985: 19) M.Ö. 3500 yıllarında Mezopotamya Uruk'ta kurulan "Maket" bilinen ilk banka kuruluşudur. Maket sahipleri harman zamanı ödenmek üzere çiftçiye hammadde ve teçhizat ödünç verirdi. (Sümer, 2013: 7)

Avrupa da Ortaçağ döneminde ruhban sınıfının etkin olması ve savaşların etkisiyle bankacılık pek gelişmemiştir. Bankacılığın gelişmemesinde ruhban sınıfının faiz ve kredi işlemlerini yasaklaması önemli etki yapmıştır.

Ancak, yeni deniz yollarının bulunması ve uluslararası ticaretin gelişmesi Floransa, Venedik ve Cenevre gibi kentlerde bankacılığın gelişmesine sebep olmuştur. 12. ve 14. yüzyıllar arasında Avrupa'da kurulan fuarlar, panayırlar bugünkü bankacılık sisteminin temellerini atmıştır. (Öçal-Çolak, 1999: 16) 1609 yılında Amsterdam Bankası'nın kurulmasıyla modern anlamda bankacılık anlayışı başlamıştır. (Eyüpgiller, 1997:8) 1694 yılında İngiltere Merkez Bankası'nın kurulmasıyla başlayan merkez bankacılığı sonucu 1913 yılında Federal Rezerv Bank, Amerikan Merkez Bankasının kurulmasıyla günümüz modern bankacılığının temelleri atılmıştır. (Tarlan, 1992: 58)

Gerek örf adet gerekse dini gerekçelerin de etkisi ile Türklerin bankacılık ile tanışması ve bankacılık ile iştiğal etmesi diğer ülke ve toplumlara nazaran geç olmuştur. Türklerin şerefli meslek saydığı askerlik ile ilgilenmeleri ve dinen faizin haram olduğuna inanılması bankacılık mesleğinden uzak durulmasına sebep olmuştur.

Osmanlı toplumunda gelişmiş ticari hayatın bulunması, yaygın imparatorluk sınırları içerisinde toplumun banka ve bankacılık işlemlerine ihtiyaç duymasına karşın 19. Yüzyılın ortalarına kadar bankacılık sistemi gelişmemiştir. Halkın büyük çoğunluğunun çiftçilik ya da askerlik mesleği ile uğraşması ve vergilerin aynı olarak alınması para ekonomisinin gelişmemesine sebep olmuştur. Pazarlarda ise malların mal ile değiştirildiği mübadele ekonomisi ise uzun yıllar devam etmiştir.

Kasaba ve şehirlerde gerçekleştirilen mübadele ekonomisi ağırlıklı olarak azınlıklar eli ile yürütülmüştür. Bu dönemde paranın birbiri ile değiştirildiği bankacılık benzeri faaliyetlerin sarraflar aracılığı ile yapıldığı görülmektedir. (Sümer, 2013: 11)

Osmanlı döneminde azınlık gayrimüslim Ermeni, Rum ve Yahudi kökenliler tarafından yapılan bankerlik, sarraflık faaliyetleri zaman içerisinde bankacılık faaliyetlerine dönüşmüştür. Başta hazine olmak üzere esnaf ve tüccara borç verme işlevi daha çok Galata'da yerleşik bankerler marifetiyle yapılmaktaydı.

Tanzimat'a kadar geçen dönemde Osmanlı'da bankacılığa ait izlere rastlanmamaktadır. Bu dönemde bankacılık işlemlerinin çoğunu gerçekleştiren sarraflar iki gruba ayrılabilir. Bunlardan birincisi Galata'da toplanmış olan ve İmparatorluğun bütününe kapsayan işlevler gören hazine sarraflarıdır. İkinci grup ise; hazine tarafından tescil edilmeyen, sermayeleri sınırlı ve yürüttükleri işler yeterince sınırlı olan köşe başı sarraflarıdır.

Tanzimat Fermanı'nın getirdiği zorunlu giderlerin karşılanabilmesi amacıyla 1839 yılında "kaime-i nakdiye-i mütebere" adı altında ilk Osmanlı kağıt parası çıkarılmıştır. 1847 yılında J.Alleon ve Th. Baltazzi adlı bankerler devletin de desteğini alarak Osmanlı İmparatorluğu'nda kurulan ilk banka olan Bank-ı Dersaadet'i (İstanbul Bankası) kurulmuştur. (Sanus, 1968 :16) 1863 yılında kurulan Bank-ı Osmani Şahane TCMB (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) kuruluncaya kadar banknot çıkarma emisyon yaratma yetkisine sahip olarak faaliyet göstermiş yabancı bankadır.

Uzun süre boyunca Merkez Bankası fonksiyonunu bir yabancı bankanın görmesi, Osmanlı ekonomisi için yabancı bankacılığın ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir. Çok sayıda yabancı banka, Osmanlı Hükümeti'ne yüksek faizle borç vermek ve döviz spekülasyonundan

yararlanmak amacıyla Osmanlı Bankası'nın kuruluşunun ardından faaliyete geçmiştir

Cumhuriyet'in ilk döneminde faaliyet gösteren yabancı bankaların çoğu Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında kurulan bankalardır. Cumhuriyet döneminde öncelikle yabancı sermayenin elinde olan bankacılık sisteminde bağımlığın giderilmesi amacıyla özel sektör bankacılığı teşvik edilmiştir. (Artun, 1979: 41-42) Ülkede liberal ekonomi politikalarının benimsenmesi özel sektör bankalarının kurulmasına yol açmıştır. 1930 yılında TCMB kurulması ile Osmanlı Bankası'nda bulunan emisyon yetkisi alınarak merkez bankasına devredilmiştir.

24 Ocak 1980 Kararları Türk Bankacılığının gelişmesi açısından son derece önemlidir. 24 Ocak Kararları her alanda Türkiye'de köklü değişikliklere sebep olmuştur. Kapalı bir ekonomiden dışa açık bir ekonomiye geçilmiş, ihracata dayalı büyüme politikası benimsenmiştir. Bu dönemde faizlerin serbest bırakılarak piyasada belirlenmesine imkan verilmesi, yerli ve yabancı yeni bankaların kurulmasına olanak verilerek rekabetin artırılması, TDHP'nin (Tek Düzen Hesap Planı) uygulanmaya başlanarak tek ve ortak bir muhasebe sistemine geçilmesi, Sermaye Piyasası Kanunu'nun çıkartılması ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın, TCMB bünyesindeki İnterbank (Bankalar arası Para Piyasası) kurulması sağlanmıştır. (Sümer, 2013: 37)

Türk Parası Kıymeti Koruma hakkındaki 32 sayılı kararlar sermaye hareketlerinde ve kambiyo rejiminde serbestlik tanınmıştır. TCMB'nin kambiyo işlemlerindeki tekliği diğer bankaların da işlem yapmasına imkan verilerek suretiyle kırılmış, TL'nin konvertibilite edilmesi sağlanmıştır. (Ertuğrul-Zaim, 1996: 28)

Yaşanan gelişmeler sonucunda toplumun tüm kesimleri gelişmiş bankacılık iş ve işlemlerinden faydalanmaya başlamıştır. Gelişen bireysel bankacılık hizmetleri, otomatik vezne makineleri, tüketici kredileri, kredi kartları, ev ve ofis bankacılığı gibi yeni ürün ve hizmetler tüketici piyasasına sunulmaya başlanmıştır. Toplum leasing, factoring, forfaiting, forward ve swap işlemleri, kredi kartları, yatırım fonları ve tüketici kredileri gibi yeni bankacılık ürünleri ile bu dönemde tanışmıştır.

1980'li yıllarda az şubeli toptan bankacılık yapan banka sayısında artış olmuştur. Bunda özellikle yabancı bankaların ve yeni kurulan şube ağı olmayan bankaların rolü büyük olmuştur. Ayrıca para piyasasındaki gelişmeler de toptancı bankacılığın gelişmesine katkıda bulunmuştur. 1990'lı yıllarda ise kaynak ihtiyacı nedeniyle az şubeli bankaların çoğu yeni şubeler açmaya başlamıştır. (Sümer, 2013: 37-40)

Kasım 2000 yılında yaşanan kriz ülke ekonomisi üzerinde olduğu kadar Türk Bankacılık Sektörü üzerinde de oldukça olumsuz etkiler yaratmıştır. 1999 yılının sonuna gelindiğinde ekonominin %6,1 küçüldüğü, enflasyonun %70'e ulaştığı, faizlerin %106 düzeylerine ulaştığı görülmektedir. İlerleyen dönemde söz konusu krizin etkileri giderilmeden siyasi kriz ile başlayıp tüm piyasaları alt üst eden Şubat 2001 krizinde bankacılık sistemi resmen büyük bir yıkım yaşamıştır. Kriz zamanı kamu bankalarının likidite ihtiyaçlarının karşılanamaması, yoğun döviz talebi ve astronomik boyutlara ulaşan faiz hadleri bu krizden akıllarda kalanlardır. Bir gün öncesi 670 bin TL(eski Türk Lirası) olan dolar 1 milyon TL (eski Türk Lirası) aşmış, faizler 6000-6200 seviyelerini görmüştür.

Tüm bu gelişmeler sonucunda daralan bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların sayısı (katılım bankaları dahil); 2000 yılında, 85 banka, 7.983 şube ve 174.730 personel ile faaliyet gösterilirken, yaşanan tasfiye, devir ve birleşmeler sonucunda, banka sayısı 2005 yılında 51'e, şube sayısı 6.568'e ve personel sayısı da 138.724'e gerilemiştir. (BDDK, 2002: 3) Kasım 2000 ve Şubat 2001 bankacılık krizlerinin temel sebebi bankaların kırılğan bir yapısının olmasıdır.

Sistemin temel zayıflıkları olarak;

- Öz kaynak yetersizliği,
- Küçük ölçekli bankacılık yapısı,
- Kamu bankalarının sektör içindeki ağırlığının fazla olması,
- Vade uyumsuzluğu ve kontrol edilemeyen açık pozisyonlar gibi piyasa risklerine karşı aşırı derecede duyarlılık, İç denetim, risk yönetimi ve kurumsal yönetimin yetersiz düzeyde olması,
- Zayıf bir aktif yapısının varlığı göze çarpmıştır. (BDDK, 2001 : 8)

Her ülkede banka ve finansal sistemin kendine özgü yapısı bulunmakta olup Türkiye'de gelişen ekonomisiyle beraber bankacılık alanında düzenlemeler yaparak yapıyı güçlendirmeyi amaçlamıştır. 14 Nisan 2001'de Dünya Bankası desteğini içeren Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı yürürlüğe konulmuştur. Bu programla finansal kesimin yeniden yapılandırılması, kamu açıklarının giderilerek kamu finansmanın düzenlenmesi ve Türkiye'nin uluslararası alanda rekabet gücünün artırılması hedeflenmiş ve dalgalı kur uygulamasına geçilmiştir. (Karluk, 2002: 27)

Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı kapsamında bankacılık sektörü ile ilgi son derece önemli kararlar alınmış, yeni kurumlar oluşturulmuş, yasalar çıkartılmıştır. Bu kapsamda yaşanan krizlerin ardından fon bankalarının sorunlarını en kısa sürede çözümlenmek, özel bankaları sağlıklı bir yapıya

kavuşturmak, sektörde denetim ve gözetim etkinliğini arttıracak yasal ve kurumsal bir çerçevenin geliştirilmesi, mali sektörü istikrarsızlığa götüren kamu bankalarını güçlendirmek, bu bankaların sistem üzerinde çok ağır olan maddi yükünü azaltmak ve krizde zarar gören bankaları ıslah etmek amacıyla Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programını hazırlamış ve 15 Mayıs 2001 tarihinde diğer kamu otoriteleri ve sektör temsilcileri ile yakın işbirliği içinde uygulamaya konulmuştur.

23.06.1999 tarihinde yürürlüğe giren 4389 Sayılı Bankalar Kanunu ile kurulan BDDK'nın kuruluşundan hemen sonra yaşanan krizleri önemli dönüşümler için bir fırsat olarak görmüş ve sektörün yapısını sağlamlaştırıp, itibarını arttıracak tedbirlerin uygulanmasından ve sistemin denetlenmesinden sorumlu olarak söz konusu programda yerini almıştır. (BDDK, 2001: 8)

Bu dönemde yeni bankalar kanunu düzenlemesi ile getirilen temel yenilikler olmuştur. BDDK'nın idari ve mali açıdan tamamen bağımsız bir denetim ve gözetim organı olarak kurulması, daha önce hazine ve TCMB tarafından yapılan birçok işin bu kurumca yerine getirilmeye başlanması, TMSF'nin ayrı bir kurum olarak teşekkül etmesi, risk izleme ve yönetim anlayışı ile ilgili yönetmelikler ve bakış açısının değiştirilmesi, bankaların sermaye yeterliliklerinin sorgulanması, mali bünye sorunları olan bankaların sistematik risk doğurmasını engelleyerek bankacılık sektörünün etkin olarak çalışmasını sağlayacak tedbirlerin alınması ve bunun için gerekli mekanizmaların oluşturulması sağlanmıştır.

Yapılan tüm yasal düzenlemeler, kurulan özerk kurum, kurullar sektörün çalışma koşullarını baştan aşağı değiştirmiş, Türk Bankacılık Sektörü farklı bir yapıya bürünmüştür. Yüksek sermaye yeterlilikleri, etkin iç denetim, kontrol ve risk yönetimi mekanizmaları Bankaların son derece sağlıklı çalışmalarına imkân vermiştir. İlerleyen süreçte banka genel müdürleri ile yönetim kurulu başkanlıklarının ayrılması, bağımsız yönetim kurulu üyelerinin atanmasının zorunlu hale getirilmesi, iç denetim ve risk yönetiminin bağlı olacağı yönetim kurulu üyelerinin belirlenmesi, atanacak genel müdür yardımcıları için BDDK onayının alınması zorunluluğu gibi birçok uygulama sayesinde sektör sıkı denetim ve kontrol mekanizmaları ile donatılmıştır.

Gelinen noktada Türk Bankacılık Sektörü son derece sağlam mali yapısı, güçlü ve özerk üst kurulları, etkin denetim mekanizması, çağdaş bankacılık anlayışı, üstün teknoloji kullanımı, yetişmiş kalifiye insan gücü, ve üstün hizmet kalitesiyle gelişmiş Avrupa ve dünya devletleri bankalarını aratmayacak düzeye erişmiştir.

II) GÜNÜMÜZ TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ

Türk Bankacılık Sektörü günümüzde çağdaş bankacılığın gereklerini yerine getiren, güçlü sermaye yapısına sahip, özerk ve etkin düzenleyici ve denetleyici kurum ve üst kurlar gözetiminde, her geçen gün gelişmeye devam etmektedir. Bugün Türk Bankacılık Sektöründe gelişmiş dünya ülkelerinde sunulan tüm bankacılık iş, işlem ve hizmetlerinin tamamı gerçek ve tüzel kişilere sunulmaktadır. Sektördeki finansal büyüklükler her geçen gün artmaktadır. 2013 yılı itibariyle sektör aktif büyüklüğü GSYH'yi geçmiştir.

Tablo 1 : Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Başlıca Finansal Büyüklükleri 31.12.2015(Mio TL)

	Katılım Bankaları	Bankacılık Sektörü	Katılım Bankaları/Bankacılık Sektörü %
Banka Adedi	6	47	12
Toplam Aktifler	120.252	2.357.522	5,1
Toplanan Fonlar	74.362	1.250.016	5,9
Kullandırılan Fonlar	79.191	1.513.969	5,2
Tasfiye Olunacak Alacaklar (Net)	1.775	12.082	14,6
Öz Kaynaklar	10.642	262.271	4,1
Net Kar	405	26.062	1,6
Personel Sayısı	16.554	217.504	7,6
Şube Sayısı	1.080	12.269	8,8

Kaynak : [http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar\(08.07.2016\)](http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar(08.07.2016))

Yukarıda yer alan Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Başlıca Finansal Büyüklükleri tablosu incelendiğinde 31.12.2015 tarihi itibariyle sektörde 6'sı katılım olmak üzere toplam 53 bankanın Türkiye'de faaliyette bulunduğu görülmektedir. 2016 yılında Vakıf Katılım Bankası'nın da faaliyete başlamasıyla sektördeki katılım banka adedi 7'ye çıkmıştır. Banka adeti bakımından katılım bankaları Türk Bankacılık Sektörü içinde %12'lik bir paya sahiptir. Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan 47 banka 12.269 şubesinde toplam 217.504 personel ile hizmet vermektedir. Türkiye'de faaliyette bulunan 6 katılım bankası 1.80 şubede toplam 16.554 personel ile hizmet vermektedir. Katılım bankaları şube sayısı bakımından sektörün %8,8'ine personel sayısı bakımından da %7,6'sına ulaşmıştır.

Tablonun toplanan fonlar/mevduat bölümü incelendiğinde Türk Bankacılık Sektöründeki toplam mevduat rakamı 1.250.016 milyon TL iken katılım bankalarının topladıkları fon tutarı 74.362 milyon TL olup sektörün %5,9'u düzeyindedir. Türk Bankacılık Sektöründe kullanılan fon/kredi tutarı 1.513.969 milyon TL iken katılım bankalarınca kullanılan fon tutarı 79.191 milyon TL'dir. Katılım bankaları sektörün %5,2'si kadar fon kullandırmıştır. Burada dikkat çeken husus gerek bankacılık sektörü gerekse katılım bankalarının kullandıkları fon tutarı topladıkları fon tutarlarının üzerinde olmasıdır. Kısaca Türkiye'de faaliyette bulunan bankaların topladıkları mevduat üzerinde kredi vermeleri mevduat dışı fon kaynaklarının da sisteme dahil olduğunu göstermektedir. Sektördeki kredi hacminin artması ilave kaynakların temin edilmesiyle mümkündür. Öyle ki yurt dışı sendikasyon, sekürityasyon kredileri, yurt içi ve dışı tahvil ihraçları artık sektörün rutinleri arasına girmiştir.

Türk Bankacılık Sektörü 31.12.2015 tarihi itibarıyla 2.357.522 milyon TL aktif büyüklüğüne ulaşırken, katılım bankaları aynı dönem için 120.252 milyon TL aktif büyüklüğüyle sektörün %5,1'i düzeyinde bulunmaktadır. 2015 yılında Asya Katılım Bankası'nın TMSF'na devredilmesi yanı sıra, Ziraat Katılım Bankası'nın henüz yeni kurulması sektördeki payın banka adetine göre kıyaslandığında görece olarak düşük kalmasına sebep olmuştur. Ancak devletin Türkiye'de katılım bankacılığını geliştirme arzusu neticesinde 2016 yılında Vakıf Katılım Bankası'nın sisteme dahil olması ve önümüzdeki dönemde Halk Katılım Bankası'nın da kurulmasının gündemde olması ilerleyen süreçte katılım bankacılığının daha da gelişeceğini göstermektedir. Sektöre yeni oyuncuların dahil olması Türk Bankacılık Sektörü'nü güçlendirirken bilanço rakamlarında da artışı beraberinde getirecektir.

Türk Bankacılık Sektörünün 31.12.2015 tarihi itibarıyla net tasfiye olunacak alacakları 12.082 milyon TL karı ise 26.062 milyon TL'dir. Katılım bankalarının net tasfiye olunacak alacakları 1.775 milyon TL, karı 405 milyon TL'dir. Katılım bankaları net tasfiye olunacak alacaklarda sektörün %14,6'sına ulaşırken kar rakamında sektörün %1,26'sı düzeyinde kalmaktadır. Burada da Asya Katılım Bankası faktörü yanı sıra, diğer bankaların katılım bankalarına göre daha teminatlı çalışma arzu isteğiyle daha çok kar odaklı olmalarının payı büyüktür.

Türk Bankacılık Sektörünün öz kaynakları 31.12.2015 tarihi itibarıyla 262.271 milyon TL'ye ulaşırken katılım bankalarının öz kaynakları 10.642 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının öz kaynak rakamında sektörün %4,1'i düzeyinde kalması düşük karlılık rakamının öz kaynaklara daha az olumlu etki yapmasının da bir sonucudur.

Tablo 2: GSYH ve Türk Bankacılık Sektörü Gelişimi

Yıl	GSYH	Aktifler/ GSYH (%)	Kredi ve Diğ. AL/GSYH(%)	Mevduat/ GSYH (%)
1998	70.203.147	52,5	20,1	34,5
1999	104.595.916	69,0	20,8	46,1
2000	166.658.021	62,5	20,5	41,1
2001	240.224.083	69,3	17,1	48,8
2002	350.476.089	60,7	16,1	40,6
2003	454.780.659	54,9	15,4	35,4
2004	559.033.026	54,8	18,5	35,3
2005	648.931.712	61,2	23,6	39,1
2006	758.390.785	63,9	28,8	41,2
2007	853.636.235	65,7	32,9	41,8
2008	950.144.254	74,3	38,6	47,7
2009	953.973.862	83,7	39,9	53,2
2010	1.103.749.801	87,1	46,1	55,7
2011	1.297.713.210	89,4	51,2	53,9
2012	1.416.816.801	91,6	54,3	54,3
2013	1.567.289.238	104,3	64,8	60,2
2014	1.749.782.267	107,9	69,1	60,4

Kaynak: [http://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59\(25.04.2016\)](http://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59(25.04.2016))

Yukarıda yer alan Tablo 2’de GSYH(Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) ve Türk Bankacılık Sektörü gelişimine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde; 1998 yılında % 52,5 olan Aktifler/GSYH artış göstermek suretiyle 2014 yılında % 107,9 oranına çıktığı görülmektedir. Kredi ve diğer alacaklar/GSYH oranı 1998 yılında % 20,1 iken 2014 yılında % 69,1’e, mevduat/GSYH oranı ise 1998 yılında % 34,5 iken 2014 yılında % 60,4’ye çıkmıştır. Söz konusu rakamlar sektörün her geçen gün daha da büyüdüğünü ve GSYH’den alınan payın arttığını ve sektörün GSYH artış hızından daha fazla bir gelişme gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, sektör 1990’lı yılların sonlarında reel sektöre plasman yaratmaktan çok kamuya kaynak sağlamaktaydı. Toplanan fonlar yüksek getirili devlet iç borçlanma senetleri vasıtasıyla değerlendirilmekteydi. Devletin her geçen gün artan borçlanma ihtiyacı ve yüksek faiz hadleri bankaların hazine kağıtlarına olan talebini de artırmıştı. Ancak sektör 2000 krizi sonrası yeniden yapılandırmalar ve yasal düzenlemeler sonrasında giderek azalan

enflasyon ve faizler genel düzeyi sonucu reel sektöre daha fazla plasman ayırmaya başlamıştır. Büyük yatırım projeleri, artan tüketici talepleri ve konut kredileri de kredi hacmi artışında önemli faktörlerdir.

Tablo 3 : Yıllar İtibariyle Nüfus, GSYH, TEFE ve Bankacılık Göstergelerinin Gelişimi

Yıllar	Nüfus (Binkişi)	GSYH (BinTL) **	ABD Doları/TL	TEFE	Aktifler / GSMH	Krediler ve Al. / GSMH	Mevduat / GSMH
1959	26.733	44	3	-	40,7	21,2	16,8
1960	27.755	47	9	-	41,5	21,0	16,8
1961	28.227	50	9	-	40,8	17,8	17,3
1962	28.931	58	9	-	39,5	18,2	16,8
1963	29.652	67	9	-	37,6	17,6	16,1
1964	30.391	71	9	-	47,6	23,0	17,5
1965	31.391	77	9	6,94	54,7	26,9	20,0
1966	31.936	91	9	3,25	57,8	29,1	20,9
1967	32.750	102	9	5,91	56,0	34,1	21,4
1968	33.586	164	9	0,53	41,7	23,9	16,5
1969	34.443	183	9	7,91	44,5	23,2	17,5
1970	35.605	208	15	11,67	43,5	23,3	18,3
1971	36.215	261	14	17,47	39,7	21,0	19,8
1972	37.133	314	14	11,95	40,9	21,2	22,6
1973	38.073	399	14	16,39	40,1	22,4	21,2
1974	39.037	538	14	18,67	38,6	22,7	19,1
1975	40.348	691	15	17,84	42,6	25,5	21,7
1976	40.916	868	17	18,19	46,0	28,4	22,9
1977	41.769	1.108	19	43,95	50,7	28,8	22,1
1978	42.641	1.646	25	43,38	42,2	21,7	19,7
1979	43.531	2.877	35	78,85	35,2	18,0	17,1
1980	44.737	5.303	89	93,71	31,4	16,8	15,4
1981	45.540	8.023	132	27,06	37,2	20,1	20,6
1982	46.688	10.612	185	26,29	41,7	20,8	24,2
1983	47.864	13.933	280	37,10	45,2	21,4	24,5
1984	49.070	22.168	443	49,68	45,3	17,7	26,6
1985	50.664	35.350	574	44,19	43,9	18,4	28,2
1986	51.433	51.185	756	30,67	49,4	22,5	30,9
1987	52.561	75.019	1.018	55,05	55,1	24,9	32,2
1988	53.715	129.175	1.813	75,21	52,9	21,5	29,7
1989	54.894	230.370	2.311	68,77	47,3	20,0	27,1

1990	56.473	397.178	2.927	60,40	42,9	20,2	24,0
1991	57.193	634.393	5.075	71,14	46,6	20,5	26,2
1992	58.248	1.103.605	8.556	65,97	50,2	21,0	27,7
1993	59.323	1.997.323	14.458	71,08	52,5	21,7	27,3
1994	60.417	3.887.903	38.418	125,50	52,0	20,3	32,8
1995	61.532	7.854.887	59.501	78,90	52,2	22,2	33,9
1996	62.667	14.978.067	107.505	79,80	59,8	25,8	41,0
1997	63.823	29.393.262	204.750	99,10	65,9	30,0	42,7
*1998	65.001	70.203.147	313.700	69,70	52,5	20,1	34,5
1999	66.200	104.595.916	540.098	68,80	69,0	20,8	46,1
2000	67.804	166.658.021	671.765	39,00	62,5	20,5	41,1
2001	68.365	240.224.083	1.446.638	68,50	69,3	17,1	48,8
2002	69.302	350.476.089	1.639.745	29,70	60,7	16,1	40,6
2003	70.231	454.780.659	1.393.278	18,40	54,9	15,4	35,4
2004	71.152	559.033.026	1.336.300	15,35	54,8	18,5	35,3
2005	72.065	648.931.712	1.341.800	2,66	61,2	23,6	39,1
2006	72.974	758.390.785	1.405.600	11,58	63,9	28,8	41,2
2007	70.586	843.178.421	1.159.300	5,94	65,7	32,9	41,8
2008	71.517	950.534.251	1.521.800	8,11	74,3	38,6	47,7
2009	72.561	952.558.579	1.487.300	5,93	83,8	40,0	53,3
2010	73.723	1.098.800.000	1.537.600	8,87	87,5	46,3	55,9
2011	74.724	1.297.713.210	1.888.900	13,33	89,4	51,2	53,9
2012	75.627	1.416.816.801	1.777.600	2,00	91,6	54,3	54,3
2013	76.668	1.567.289.238	2.130.400	7,00	104,3	64,8	60,2
2014	77.696	1.749.782.267	2.326.900	8,00	107,9	69,1	60,4

*1998 sonrası GSYH öncesi GSMH bazlı seridir.

Kaynak:https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/tumu/977/57._Yilinda_Turkiye_Bankalar_Birligi_ve_Turkiye'de_Bankacilik_Sistemi_Istatistik_Ekleri.zip
(10.05.2016)

Yukarıda yer alan Yıllar İtibariyle Nüfus, GSYH, TEFE ve Bankacılık Göstergelerinin Gelişimi tablosu incelendiğinde; 1959 yılında 26,733 milyon kişi olan nüfusun 2014 yılına gelindiğinde 77,696 milyon kişiye çıktığı, sadece 44.000 TL olan GSYH'nın 1.749.782,26 milyon TL'ye çıktığı görülmektedir. 1959 yılının Türk Bankacılık Sektöründe; aktiflerin GSYH'ya oranı %40,7 kredilerin GSYH'ya oranı %21,2 mevduatın GSYH'ya oranı %16,8 iken bu oranlar 2014 yılına gelindiğinde sırasıyla; aktifler/GSMH %107,9 krediler/GSMH %69,1 mevduat/GSMH %60,4 oranlarına yükselmiştir.

Burada bankacılık sektörü gelişim hızının GSYH'nın gelişiminden daha hızlı olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında ilerleyen dönemler için de Türk

Bankacılık Sektörü gelişim hızının GSYH'nın gelişim hızından yüksek olacağı beklenmektedir.

III) TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ VE AB BANKACILIK SEKTÖRÜ

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu tarihten itibaren gelişmiş batı ülkelerinin örnek olarak alınmasının da doğal sonucu yanı sıra, tarihsel ve jeopolitik konum itibariyle Türkiye'nin Avrupa ülkeleri ile yakın ticari ve siyasi ilişkisi olmuştur.

Avrupa Ekonomik Topluluğunun (AET) 1958 yılında kurulmasından kısa bir süre sonra Türkiye Temmuz 1959'da Topluluğa tam üye olmak için başvurmuştur. 1963 Ankara antlaşması ile üyelik süreci gerçekleşene kadar geçerli olacak ortaklık antlaşması imzalanmış, 1996 yılında da AB ile gümrük birliğine gidilmiştir. 1999 yılında Helsinki'de Türkiye'nin tam adaylık başvurusu tescil edilmiş olup, 2004 Brüksel Zirvesi sonrası AB ile Türkiye arasında katılım müzakereleri ve müktesap uyum çalışmaları başlamıştır. Tüm fasıllardaki başlıklarda olduğu gibi bankacılık ve finans alanında da AB ve Türkiye arasında uyumlaştırma çalışmaları bulunmaktadır.

Bankacılık ve finans sektöründeki uluslararası kuruluşlar ve yapılan düzenlemeler konusunda Türkiye gelişmiş AB üyesi veya diğer dünya devletlerinden hiçbir konuda geri kalmamış, düzenleme, uygulama ve yenilikleri vakit geçirmeden uygulamıştır. Örnek vermek gerekirse Basel I, II ve III kriterlerine uygunluk konusunda Türkiye birçok ülkeden daha yakındır.

Türk Bankacılık Sektörü verileri ülkenin kalkınmışlık düzeyi, düşük tasarruf oranı ve GSYH oranının etkisi ile diğer gelişmiş Avrupa ülkeleri bankacılık sistemine göre bankacılık sektör verilerinde daha düşüktür.

Tablo 4 : AB ve Diğer Avrupa Ülkeleri Seçilmiş Bankacılık Göstergeleri

	Aktif / GSYH (%)		Kredi / GSYH (%)		Mevduat / GSYH (%)	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Lüksemburg	1.966	1.969	844	792	925	922
Malta	668	664	198	184	261	305
İrlanda	567	571	201	172	215	185
G.Kıbrıs	498	521	353	372	290	279
Danimarka	414	420	251	248	113	118
Birleşik Krallık	435	399	211	181	195	170
Fransa	372	383	205	205	185	187
Hollanda	346	370	195	200	160	173
Avrupa Birliği	314	311	171	164	161	157
İsveç	279	290	159	162	91	94
İspanya	306	286	177	166	198	192
Finlandiya	259	282	130	133	90	91
Belçika	260	275	120	119	157	155
Portekiz	303	271	167	150	181	164
Almanya	267	268	157	150	159	155
Avusturya	283	267	171	161	158	153
İtalya	252	249	148	149	143	145
Yunanistan	223	222	135	132	146	136
Hırvatistan	133	134	103	101	81	83
Letonya	128	230	90	83	60	59
Çek Cumhuriyeti	122	126	73	74	82	82
Slovenya	129	117	90	77	90	81
Türkiye	111	114	67	71	60	60
Bulgaristan	113	111	79	73	74	74
Macaristan	115	109	65	75	62	61
Estonya	105	107	86	93	70	74
Polonya	92	92	63	63	58	59
Slovakya	83	85	56	57	61	62
Litvanya	69	70	54	59	45	50
Romanya	63	60	45	41	36	37

Kaynak :

[https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2183/Turkiye'de_Bankacilik_Sektoru_1960-2015.pdf\(07.05.2016\)](https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2183/Turkiye'de_Bankacilik_Sektoru_1960-2015.pdf(07.05.2016))

Yukarıda yer alan AB ve Diğer Avrupa Ülkeleri Seçilmiş Bankacılık Göstergeleri Tablosu incelendiğinde; Türk Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün 2013 yılında GSYH'nın %111'i düzeyinden %114 seviyesine çıktığı görülmektedir. Türk Bankacılık Sektörü yıllar içindeki gelişimini devam ettirerek GSYH'nın üzerinde aktif büyüklüğüne ulaşmasına karşın söz konusu oran AB üyesi ve diğer Avrupa ülkelerine göre kıyaslandığında oldukça düşük kalmaktadır. Öyle ki bankacılık sektörü aktif büyüklüğü/GSYH oranında Türkiye sadece Bulgaristan, Macaristan, Estonya, Polonya, Slovakya, Litvanya ve Romanya'nın üzerinde yer almaktadır.

Özellikle gelişmiş AB üyesi ülkeler ve bankacılık alanındaki sınırlamalar ve sermaye hareketlerindeki kısıtlamaların minimum düzeyde olduğu Avrupa devletleri ile kıyaslandığında Türk Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün GSYH'ya oran bazlı değerlendirmede oldukça geride yer aldığı görülmektedir. 2014 yılı için bankacılık sektörü aktif büyüklüğü/GSYH oranının Malta'da %664, İrlanda'da %571, Birleşik Krallık'ta %399, Hollanda'da %370, İspanya'da %286, Almanya'da %268 ve İtalya'da %249 seviyesinde olduğu görülmektedir.

Tablonun kredi/GSYH bölümü incelendiğinde; Türkiye için 2013 yılında %67 olan kredilerin GSYH'ya oranının 2014 yılında %71 seviyesine çıktığı görülmektedir. Bu kriter için bakıldığında 2014 yılında Türkiye sadece Polonya, Slovakya, Litvanya ve Romanya'nın üzerinde yer almıştır. 2014 yılında kredi/GSYH oranı Malta'da %184, İrlanda'da %172, Birleşik Krallık'ta %181, Hollanda'da %200, İspanya'da %166, Almanya'da %150 ve İtalya'da %149 düzeyindedir.

Tablonun mevduat/GSYH bölümü incelendiğinde ise; Türkiye için 2013 yılında %60 olan mevduatların GSYH'ya oranının 2014 yılında da %60 seviyesinde stabil kaldığı görülmektedir. Bu kriter için bakıldığında 2014 yılında Türkiye sadece Letonya, Polonya, Litvanya ve Romanya'nın üzerinde yer almıştır. 2014 yılında mevduat/GSYH oranı Malta'da %305, İrlanda'da %185, Birleşik Krallık'ta %187, Hollanda'da %173, İspanya'da %192, Almanya'da %155 ve İtalya'da %145 düzeyindedir.

AB ve Diğer Avrupa Ülkeleri Seçilmiş Bankacılık Göstergeleri tablosu verilerinden Türk Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün AB ve diğer Avrupa ülkelerine kıyasla düşük olduğu görülmektedir. Özellikle ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve yasal uygulamalarının sektörün gelişmesinde önemli etken olduğu da tablodan görülmektedir.

Türkiye'nin AB ile uyumlaşma çabaları ile BIS düzenlemelerine özellikle Basel I, Basel II ve Basel III uygulamalarına eşanlı olarak gecikmeksizin destek vermesi yanı sıra, her geçen gün artan GSYH düzeyi göz önünde bulundurulduğunda; Türk Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün GSYH'ya oranının her geçen gün daha da yukarılara çıkacağı ve uhdesinde yüksek bir büyüme potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir.

AB ülkeleri ortalama bankacılık sektör büyüklükleri ile Türk Bankacılık Sektörü büyüklükleri incelendiğinde;

Aktiflerin GSYH'ya oranı Avrupa Birliği üyesi devletler ortalaması 2014 yılında %311 iken bu oran Türkiye için %111'dir. Bu oran hesabıyla Türkiye'deki Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün Avrupa Birli ortalamasına ulaşması için yaklaşık %180 oranında daha büyümesi gerektiği görülmektedir.

Kredilerin GSYH'ya oranı AB üyesi devletler ortalaması 2014 yılında %164 iken bu oran Türkiye için %71'dir. Bu oran hesabıyla Türkiye'deki Bankacılık Sektörü kredi büyüklüğünün Avrupa Birli ortalamasına ulaşması için yaklaşık %135 oranında daha büyümesi gerektiği görülmektedir.

Mevduatın GSYH'ya oranı AB üyesi devletler ortalaması 2014 yılında %157 iken bu oran Türkiye için %60'dır. Bu oran hesabıyla Türkiye'deki Bankacılık Sektörü kredi büyüklüğünün AB ortalamasına ulaşması için yaklaşık %160 oranında daha büyümesi gerektiği görülmektedir.

Tablo 5 : AB ve Diğer Avrupa Ülkelerindeki Kişi Başı Aktif, Kredi ve Mevduat (Bin Euro)

	Kişi Başı Aktif		Kişi Başı Kredi		Kişi Başı Mevduat	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Lüksemburg	1.703	1.752	732	704	802	820
İrlanda	222	234	79	71	84	76
Danimarka	187	193	113	114	51	54
Hollanda	134	146	75	79	62	68
Birleşik Krallık	139	140	68	63	62	59
İsveç	127	129	73	72	41	42
Fransa	120	124	66	66	60	61
Malta	119	124	35	34	47	57
Finlandiya	97	106	49	50	34	34
G.Kıbrıs	104	106	74	76	61	57
Avusturya	108	103	65	62	60	59
Belçika	92	98	42	43	55	55
Almanya	93	97	55	54	56	56
İtalya	68	66	40	40	39	38
İspanya	67	64	39	37	44	43
Portekiz	49	45	27	25	29	27
Yunanistan	37	36	22	22	24	22
Slovenya	22	21	16	14	16	15
Çek Cumhuriyeti	18	19	11	11	12	12
Estonya	15	16	12	14	10	11
Letonya	14	15	10	10	7	7
Hırvatistan	14	14	11	10	8	8
Slovakya	11	12	8	8	8	9
Macaristan	12	11	7	8	6	6
Polonya	9	10	7	7	6	6
Türkiye	8	9	5	6	4	5
Litvanya	8	9	6	7	5	6
Bulgaristan	7	7	5	4	4	4
Romanya	5	5	3	3	3	3

Kaynak: [https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2183/Turkiye'de_Bankacilik_Sektoru_1960-2015.pdf\(07.05.2016\)](https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2183/Turkiye'de_Bankacilik_Sektoru_1960-2015.pdf(07.05.2016))

Yukarıda yer alan AB ve Diğer Avrupa Ülkelerindeki Kişi Başı Aktif, Kredi ve Mevduat tablosu incelendiğinde Türkiye'nin 2013 yılında 8 bin Euro olan kişi başı aktiflerinin 2014 yılında 9 bin Euro düzeyine yükseldiği görülmektedir. Ancak, söz konusu kişi başı aktif büyüklüğü ile Türkiye sadece Bulgaristan ve Romanya'yı geçerken Litvanya ile aynı seviyede yer almaktadır.

2014 yılında kişi başı aktifler İrlanda'da 234 bin Euro, Hollanda'da 146 bin Euro, Birleşik Krallık'ta 140 bin Euro, Fransa ve Malta'da 126 bin Euro, Almanya'da 97 bin Euro, İtalya'da 66 bin Euro ve İspanya'da 64 bin Euro olarak gerçekleşmiştir.

Tablonun kişi başına kredi bölümü incelendiğinde; 2013 yılında Türkiye'de kişi başına 5 bin Euro kredi düşerken, 2014 yılına gelindiğinde kişi başı kredi tutarı 6 bin Euro seviyesine çıkmıştır. 2014 yılındaki bahis konusu Türkiye'nin kişi başı kredi tutarı AB ve diğer Avrupa ülkeleri arasında sadece Bulgaristan ve Romanya'nın üzerindedir.

2014 yılında kişi başı krediler İrlanda'da 71 bin Euro, Hollanda'da 79 bin Euro, Birleşik Krallık'ta 63 bin Euro, Fransa 66 bin Euro, Malta'da 34 bin Euro, Almanya'da 54 bin Euro, İtalya'da 40 bin Euro ve İspanya'da 37 bin Euro olarak gerçekleşmiştir.

Tablonun kişi başı mevduat bölümü incelendiğinde ise; Türkiye'de 2013 yılında 4 bin Euro olan kişi başı mevduat 2014 yılında 5 bin Euro düzeyine yükselmiştir. Ancak Türkiye'nin 2014 yılındaki kişi başı 5 bin Euro düzeyindeki kişi başı mevduatı AB ve diğer Avrupa ülkeleri arasından sadece Bulgaristan ve Romanya'dan fazladır.

2014 yılında kişi başı mevduat İrlanda'da 76 bin Euro, Hollanda'da 68 bin Euro, Birleşik Krallık'ta 59 bin Euro, Fransa'da 61 bin Euro, Malta'da 57 bin Euro, Almanya'da 56 bin Euro, İtalya'da 38 bin Euro ve İspanya'da 27 bin Euro olarak gerçekleşmiştir.

AB ve Diğer Avrupa Ülkelerindeki Kişi Başı Aktif, Kredi ve Mevduat tablosu da AB ve Diğer Avrupa Ülkeleri Seçilmiş Bankacılık Göstergeleri tablosunda olduğu gibi Türk Bankacılık Sektörü'nün aktif, kredi ve mevduat göstergelerinin gerek GSYH gerekse kişi başı rakamlarıyla değerlendirilmesi sonucunda diğer Avrupa ülkelerinin oldukça gerisinde olduğunu göstermektedir. Türk bankacılık Sektörünün henüz arzu edilen gelişmişlik düzeyine ulaşmaması sektörde yabancı yatırımcılar açısından fırsat olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 6 : AB Ülkeleri ve Türkiye Kişi Başı Milli Gelir Rakamları

	2013	2014	2015		2013	2014	2015
Lüksemburg	115,109	118,204	101,994	Slovenya	23,164	24,050	20,732
Danimarka	60,494	61,508	52,114	Portekiz	21,625	22,159	19,122
İrlanda	51,873	54,411	51,351	Yunanistan	21,773	21,593	18,064
İsveç	60,005	58,590	49,866	Estonya	19,130	20,144	17,288
Birleşik Krallık	42,325	46,313	43,771	Çek Cumhuriyeti	19,810	19,526	17,257
Avusturya	50,738	51,433	43,724	Slovak Cumhuriyeti	18,124	18,524	15,992
Hollanda	51,442	52,225	43,603	Litvanya	15,697	16,529	14,210
Finlandiya	49,766	50,038	41,974	Letonya	14,936	15,656	13,619
Almanya	46,386	47,716	40,997	Polonya	13,773	14,332	12,495
Belçika	46,728	47,518	40,107	Macaristan	13,564	14,007	12,240
Fransa	44,132	44,289	37,675	Hırvatistan	13,569	13,490	11,573
İtalya	35,704	35,239	29,867	Türkiye	10,821	10,381	9,437
İspanya	29,397	29,782	25,865	Romanya	9,568	9,995	8,906
Malta	24,133	25,322	22,829	Bulgaristan	7,685	7,875	6,832
G.Kıbrıs	27,963	27,289	22,587				

Kaynak : <https://knoema.com/sijweyg/gdp-per-capita-ranking-2015-data-and-charts>
(09.05.2016)

Yukarıda yer alan Kişi Başı Milli Gelir rakamlarının yer aldığı tablo incelendiğinde Türkiye'nin 2013 yılında 10.821 USD olan kişi başı milli gelir rakamı artan döviz kurunun etkisi ile 2015 yılına gelindiğinde 9.437 USD seviyesine gerilediği görülmektedir. Lüksemburg 101.994 USD'lik kişi başı

milli geliri ile listenin en üst sırasında yer alırken onu 52.114 USD ile Danimarka ve 51.351 USD ile İrlanda takip etmektedir.

Türkiye'nin 9.437 USD'lik kişi başı milli gelir rakamı ile sadece Bulgaristan ve Romanya'nın üzerinde yer aldığı görülmektedir. Yukarıda yer alan Kişi Başı Milli Gelir rakamlarının yer aldığı tablo ile AB ve Diğer Avrupa Ülkelerindeki Kişi Başı Aktif, Kredi ve Mevduat tablosu benzer sonuçlar içermektedir. Her iki tablo arasında bir korelasyon olduğu basit bir göz bakışıyla anlaşılabilir düzeyde kendini göstermektedir. Kişi başı milli geliri düşük olan ülkelerde bankacılık sistemi seçilmiş verileri de düşük gelmektedir. Diğer bir ifade ile kişi başı milli gelir yüksekliği bankacılık sektörünü kişi başı düşen aktif büyüklüğü, kişi başı mevduat ve kredi büyüklüğü rakamlarının da yüksekliğini göstermektedir.

Lüksemburg, Danimarka, İrlanda, İsveç, Birleşik Krallık şeklinde sıralanan ilk 5 kişi başı milli geliri yüksek ülke iken benzer şekilde kişi başı aktif büyüklüğü en yüksek ilk 5 ülke Lüksemburg, İrlanda, Danimarka, Hollanda ve Birleşik Krallık'dır.

Kişi başı milli gelir düzeyi en az 5 ülke sırasıyla; Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Hırvatistan ve Macaristan iken kişi başı aktif büyüklüğü en küçük 5 ülke sırasıyla, Romanya, Bulgaristan, Litvanya, Türkiye ve Polonya'dır.

SONUÇ

Günümüzde bankalar gerek reel gerekse finans sektöründe oldukça etkin rol oynar hale gelmiştir. Para ve sermaye piyasalarının en önemli aktörü konumuna gelen bankalar kurum ve şahıs işlemlerinde birçok farklı ürün sunmaktadır. Nakdi, gayri nakdi krediler, mevduat-tasarruf hizmetleri, dış ticarete aracılık işlemleri, para transferleri, saklama hizmetleri çek, senet tahsili, türev işlemler, ödemelerde aracılık ve mali danışmalık gibi birçok işlem bankalarca yapılmaktadır. Bankalar artık insanoğlunun vazgeçilmezleri arasında yer almıştır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de sanayinin kurulması, gelişmesinde, ticari hayatta işlerin kolay ve sağlıklı bir şekilde güven ortamı içerisinde yürütülmesinde, kurumsal ihtiyaçlar dışında fertlerin ödeme, kredi, saklama, mevduat, transfer gibi işlemlerinde banka sisteminin rolü büyüktür. Sunduğu hizmetler ve bilanço yapılarıyla Türk bankaları son derece modern ve sağlıklı bir görüntü içinde olup, güçlü ve özerk kurum ve üst kurullarıyla güçlü sermaye yapısına sahip Türk Bankacılık Sektörü her geçen gün daha da büyümektedir.

31.12.2015 tarihi itibariyle Türk Bankacılık Sektöründe 6’sı katılım olmak üzere toplam 53 bankanın Türkiye’de faaliyette bulunduğu görülmektedir. Türk Bankacılık Sektörü 31.12.2015 tarihi itibariyle 2.357.522 milyon TL aktif büyüklüğüne ulaşırken, katılım bankaları aynı dönem için 120.252 milyon TL aktif büyüklüğüyle sektörün %5,1’i düzeyinde bulunmaktadır.

Türk Bankacılık Sektöründeki toplam mevduat rakamı 1.250.016 milyon TL iken katılım bankalarının topladıkları fon tutarı 74.362 milyon TL olup sektörün %5,9’u düzeyindedir. Türk Bankacılık Sektöründe kullanılan fon/kredi tutarı 1.513.969 milyon TL iken katılım bankalarınca kullanılan fon tutarı 79.191 milyon TL’dir. Katılım bankaları sektörün %5,2’si kadar fon kullandırmıştır. Burada gerek bankacılık sektörü gerekse katılım bankalarının kullandıkları fon tutarının topladıkları fon tutarlarının üzerinde olduğu görülmektedir.

Türkiye’de faaliyette bulunan bankaların topladıkları mevduat üzerinde kredi vermeleri mevduat dışı fon kaynaklarının da sisteme dahil olduğunu göstermektedir. Artık Türk Bankacılık Sektöründe kredi hacminin artması ilave kaynakların temin edilmeden mümkün olmayıp, yurt dışı sendikasyon, sekürityasyon kredileri, yurt içi ve dışı tahvil ihraçları artık sektörün rutinleri arasına girmiştir.

AB bankacılık verileri ile kıyaslandığında zaman sektör aktif büyüklüğün çok daha büyük olması gerektiği görülmektedir. Aynı şekilde banka ve şube sayılarında da artış beklenmektedir. AB üyesi devletler ortalama sektör aktif büyüklüğü ortalama gayri safi yurt içi hâsılanın %311'i oranında olup bu oran Türkiye için %111'dir. Bu veri bize Türk Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün GSYH'ya oranının AB ortalamasına çıkması halinde sektör aktif büyüklüğünün yaklaşık %180 daha büyümesi gerektiğini ve sektör potansiyelinin asgari bu oran kadar gelişeceğini göstermektedir. Dolayısıyla AB Bankacılık Sistemi ile kıyaslandığında, Türk Bankacılık Sektörü'nün önümüzdeki dönemlerde çok daha fazla büyüme göstereceği, aktif büyüklüğü artışının olağan yıllarda GSYH artış oranının üzerinde olacağı görülmektedir. Aynı şekilde aktif büyüklüğü gelişimi yanında kredi, mevduat ve diğer bankacılık göstergelerinde de Türk Bankacılık Sektörü yüksek büyüme potansiyeline sahiptir.

AB ve diğer Avrupa ülkeleri bankacılık verilerinden Türk Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün AB ve diğer Avrupa ülkelerine kıyasla düşük olduğu görülmektedir. Özellikle ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve yasal uygulamalarının sektörün gelişmesinde önemli etken olduğu da görülmektedir.

Türkiye'nin AB ile uyumlaşma çabaları ile BIS düzenlemelerine özellikle Basel I, Basel II ve Basel III uygulamalarına eşanlı olarak gecikmeksizin destek vermesi yanı sıra, her geçen gün artan GSYH düzeyi göz önünde bulundurulduğunda; Türk Bankacılık Sektörü aktif büyüklüğünün GSYH'ya oranının her geçen gün daha da yukarılara çıkacağı ve uhdesinde yüksek bir büyüme potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir.

Çağdaş bankacılık anlayışı, güçlü sermaye yapısı, ileri teknoloji kullanımı ve altyapı, teknoloji yatırımları, yetişmiş insan gücü, sunulan hizmetlerdeki yüksek kalite ve ürün yelpazesi çeşitliliği, özerk ve etkin denetleyici ve düzenleyici kurum ve üst kurulları yanı sıra, ülkenin de büyüme potansiyeli ile birlikte değerlendirildiğinde Türk Bankacılık Sektöründe gelişmenin daha da artacağı ve kısa sürede AB ortalamalarına ulaşacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1) Kitaplar

ARTUN, T. (1979), “İşlevi, Gelişimi, Özellikleri ve Sorunlarıyla Türkiye’de Bankacılık”, Tekin Yayınevi, Ankara.

ÇİVİ, H. (1985), “Türkiye’de Bankacılık Teori, Uygulama ve Sonuçları”, Fon Matbaası, Cumhuriyet Üniversitesi Yardımcı Ders Kitabı Yayın No 1, Ankara.

ERTUĞRUL, A. ve Osman Z. (1996), “Türk Bankacılığında Etkinlik, (Tarihi Gelişim Kantitatif Analiz)” Ünal Ofset, Ankara.

EYÜPGİLLER, S. (1997), “Bankacılar İçin Banka İşletmeciliği Bilgisi”, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.

KARLUK, R. (2002), “Türkiye Ekonomisi: Tarihsel Gelişim, Yapısal ve Sosyal Değişim”, Beta Yayınları, İstanbul.

TARLAN, S. (1992), “Tarihte Para”, Maliye ve Gümrük Bakanlığı APK Kurulu Yayını No:323, Ankara.

ÖÇAL, T. ve ÇOLAK, Ö.F. (1999), “Finansal Sistem ve Bankalar”, Nobel Yayınları, İstanbul.

ZİHNİ, S. (1968), “Osmanlı İmparatorluğunda Para Problemleri”, İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul.

2) Yazarı Belli Olmayan Resmi, Özel Yayınlar, Raporlar Vb.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2001), Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı, Ankara.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2002), Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Programı: Tanıtım Rehberi, Ankara.

3) Tezler

SÜMER, Gökhan, (2013), Türk Vergi Sistemi Açısından Bankaların Ödev ve Yükümlülükleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa.

4) İnternet Kaynakları

Türkiye Katılım Bankaları Birliği.(2015), “Mukayeseli Tablolar”, [http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar\(08.07.2016\)](http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar(08.07.2016))

Türkiye Bankalar Birliği.(2015), “İstatistiki Raporlar”, [http://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59\(25.04.2016\)](http://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59(25.04.2016))

Türkiye Bankalar Birliği.(2015), “57. Yılında Türkiye’de Bankacılık Sistemi”, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikiraporlar/tumu/977/57._Yilinda_Turkiye_Bankalar_Birligi_ve_Turkiye'de_Bankacilik_Sistemi_Istatistik_Ekleri.zip (10.05.2016)

Türkiye Bankalar Birliği.(2015), “Türkiye’de Bankacılık Sektörü 1960-2015”, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2183/Turkiye'de_Bankacilik_Sektoru_1960-2015.pdf(07.05.2016)

Knoema. (2015), “GDP Per Capita Ranking 2015”, <https://knoema.com/sijweyg/gdp-per-capita-ranking-2015-data-and-charts> (09.05.2016)